

דניאל פרידמן • הקלף של חמאס

מבחינתם, ישראל היא שהורתעה

תוצאות חילופי המהלומות האחרונות בין צה"ל לבין חמאס עגומות למדי מבחינתה של ישראל. ישראל הגיבה לגל ההתקפות על אורחיה בהפצצה לילית של שורת יעדים ברצועה. איש מאנשי חמאס לא נפגע. חוליות יורי הפצמ"רים של החמאס והג'יהאד האיסלאמי יצאו אף הן ללא פגע. ראש הממשלה סיפר שחמאס ספג מכה קשה. ספק אם הציבור השתכנע בכך. חמאס ודאי סבור אחרת.



מנקודת ראותו של חמאס, ישראל היא שהורתעה. זאת מכיוון שחששה מעימות בקנה רחב יותר, שתוצאתו הייתה ללא ספק ירי מצד חמאס של רקטות לטווחים ארוכים שבי כוחן להגיע לבאר-שבע, אשדוד, ראשון-לציון ואולי גם לתל-אביב ולנתב"ג. רוב הרקטות יורטו על ידי כיפת ברזל, אך די בכמה מהן שייפלו על מטרות באזורים אלה כדי לגרום לישראל נזק חמור. איום זה תלוי ועומד מעל ישראל, וחמאס חושב שדי בו כדי לירות ללא חשש על יישובי עוטף עזה ול-שלה אליהם עפיוני תבערה.

שני האיומים הפוטנציאליים המרכזיים שבכוחם היה להרתיע את חמאס ממדיניות זו, ההרסנית מבחינת ישראל, הם אלה: האחד, חשש לשלטונו; השני, חשש שהתלקחות חמורה תגרום הידרדרות נוספת במצבם האומלל של תושבי עזה שחמאס כשלטון אחראי עליהם. אולם מזה זמן שהקולות מישראל מבהירים לחמאס ששני האיומים הללו הוסרו, והוא חופשי להמשיך במעלליו ללא חשש.

ראש הממשלה הצהיר, בהיותו באופוזיציה, שכאשר יהיה בשלטון ידאג להפלת חמאס. שר הביטחון ליברמן השמיע הצהרות דומות. התברר שבהצהרות אלה אין ממש. יתר על כן, קולות הנשמעים בקרב גורמים בצה"ל, ואף מתוך הממשלה, מלמדים שישראל מעוניינת בהמשך שלטונו של חמאס, או לפחות שהגופים האחראים בישראל סבורים שכל אלטרנטיבה אחרת תהיה גרועה יותר. בכך הוסר הגורם המרכזי שבכוחו להרתיע את חמאס – החשש מפני אובדן שלטונו. הגורם השני הוא גורלם של תושבי עזה, שהוא אכן רע ומר ומצער מאוד. אולם חמאס מנסה, ובמידה לא מבוטלת של הצלחה, להסיר מעצמו את האחריות למצבם, ובמישור הבינלאומי לגלגל אותה, שלא בצדק, על ישראל. מתברר גם שהוא זוכה להצלחה אפילו בתוך ישראל עצמה. מזה זמן שנשמעים בישראל קולות בעד שיפור מצבם של תושבי עזה, מבלי להתנות את השיפור בפירוז הרצועה. הטענה היא שההידרדרות במצב האוכלוסייה בעזה מסכנת את ישראל יותר משהיא מסכנת את חמאס, ושיפור תנאי חייהם של תושבי עזה יגרום לכך שיהיה להם מה להפסיד במקרה של התלקחות.

הניסיון ההיסטורי מלמד שבטעונו זה אין ממש. חמאס יש"מח לגלגל על ישראל את האחריות לתושבי הרצועה. ואשר למצבם – הוא היה טוב יותר במשך שנים לא מעטות שבהן היו תחת שלטון חמאס, ובכל זאת הרבר לא מנע ממנו לגרום להתלקחות, אף שהיה ברור לו שהרבר יפגע בתושבים שתחת שלטונו. חמאס לא נרתע אפילו מלנהל את מבצע צוק איתן במשך יותר מ-50 יום, שבהם התחננה ישראל להפסקת אש, למרות הנזק הברור שנגרם לתושבי הרצועה.

המשך המאבק חייב להתנהל מתוך הבנה לדרך שבה חמאס רואה את ההתמודדות. העובדה שישראל רגישה לפגיעה באזרחיה אינה אומרת שחמאס סובל מרגישות דומה לגבי תושביו, שהוא אינו חושש להקריב למען מטרותיו. הרגישות של חמאס היא בראש ובראשונה לגבי שלטונו. כשישראל מעניקה לו ביטוח בנקודה מרכזית זו, היא מאבדת את הקלף המרכזי שבידה. ■